

Rechtsfiguren

Onrechtmatige daad (art 1382 BW)

= buitencontractuele aansprakelijkheid

1. Fout

- Objectieve component:
 - Overtreding rechtsnorm (= resultaatsverbintenis)
 - Overtreding algemene zorgvuldigheidsnorm: zoals een goede huisvader (*bonus pater familias*) (*culpa levis in abstracto*) of uitzonderlijk zoals men zelf met iets omgaat (*culpa levis in concreto*) (= middelenverbintenis)
- Subjectieve component:
 - Geestesbekwaamheid: schuldbequaam en toerekeningsvatbaar (art 1386bis BW)
 - Leeftijd (onderscheidingsvermogen)

2. Schade

- Schending van rechtsnorm noch noodzakelijk noch voldoende
- Geschonden belang dat leidt tot een in geld waardeerbaar verlies

3. Oorzakelijk verband (*lien de causalité*)

BE: Equivalentietheorie ⇔ NL: theorie van adequate oorzaak

- Fout is noodzakelijke voorwaarde (*conditio sine qua non*) voor het intreden van de concrete schade
- Geen selectie tussen verschillende oorzaken (geen gewicht dus alle oorzaken equivalent)
- Schade zoals die zich in concreto heeft voorgedaan en niet zoals had gekund ongeacht gevoeligheid of voorbestemdheid van het slachtoffer
 - ➔ Pantoffel-eierschedel arrest

! verjaring (art 2262bis BW)

Dading (art 2044 – 2058 BW)

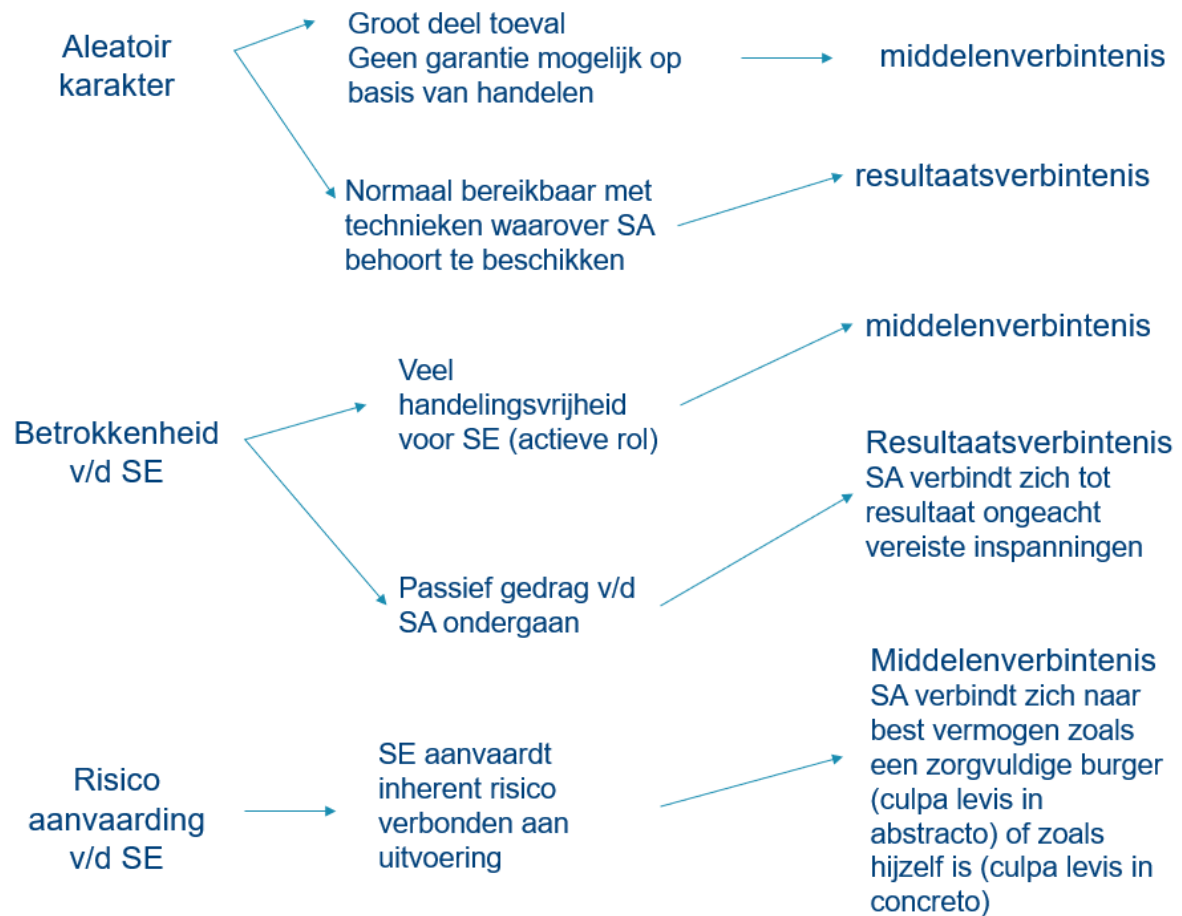
Schriftelijke overeenkomst (door akkoordvonnis van rechter of authentieke akte) die uitvoerbare titel oplevert tussen 2 partijen (geen derde) die wederzijdse toegevingen doen om een feitelijk of juridisch geschil (geen openbare orde) te beëindigen of toekomstig geschil te voorkomen. Vernietiging enkel mogelijk op grond van wilsgebreken.

	Tussen partijen onderling	Door derde	
	Dading (<i>la transaction</i>)	Bindende derden beslissing (<i>tierce décision obligatoire</i>)	Arbitrage
Toepasselijke bepalingen	Art 2044-2058 BW	Art 1101 BW tem 1369 BW	Art 1676 Ger. W. Art 1681 Ger. W. Art 1719 Ger. W.
Voorwerp van geschil ?	Elk feitelijk of juridisch geschil tenzij openbare orde raakt -> toegevingen vereist	Geschil of onzekerheid -> geen toegevingen vereist	Vermogensrechtelijk geschil (of andere geschillen indien vatbaar voor dading)
Leverst uitvoerbare titel op?	Ja, bij authentieke akte (door openbaar ambtenaar) of akkoordvonnis (door rechter)	Ja, bij authentieke akte	Ja, na exequatur = de aantekening op een arbitraal vonnis door een rechter v/d rechtbank waar het betreffende vonnis wordt gedeponeerd. Met deze aantekening maakt de rechter het mogelijk een arbitraal vonnis ten uitvoer te leggen
Leverst eindbeslissing op?	Ja, tenzij bij vernietiging (wilsgebreken)	Ja, tenzij onredelijk: marginale inhoudelijke toetsing door rechter	Ja, maar wet voorziet beperkt aantal nietigheidsgronden zoals schending O.O Beperkte formele Toetsing (1717 Ger. W.)

Natuurlijke verbintenis (art 1235 BW)

- Dwingende morele plicht maar niet juridisch afdwingbaar
- Art 1235 BW: eenmaal vrijwillig uitgevoerd niet terug vorderbaar -> juridische verbintenis
- Bij wilsuiting om dit ook voor de toekomst te blijven doen kan dit worden afgedwongen
 ⇔ Verschil met schenking: schenking is OM NIET (zonder tegenprestatie noch om juridische of morele plicht) bij natuurlijke verbintenis is er sprake van een morele plicht

Resultaats- of middelenverbintenis

➔ Bij wie ligt de bewijslast?

Resultaatsverbintenis: SE moet enkel aantonen dat resultaat niet bereikt is. SA kan vermoeden van fout enkel weerleggen door bewijs van overmacht (oorlog, aardbeving,...)

Garantieverbintenis: verbintenis tot resultaat zelfs indien overmacht

Middelenverbintenis: SE moet aantonen dat SA niet heeft gehandeld volgens algemene zorgvuldigheidsplicht

Eigendomsoverdracht (art 1582 – 1586 BW + art 1 Hyp. W.)

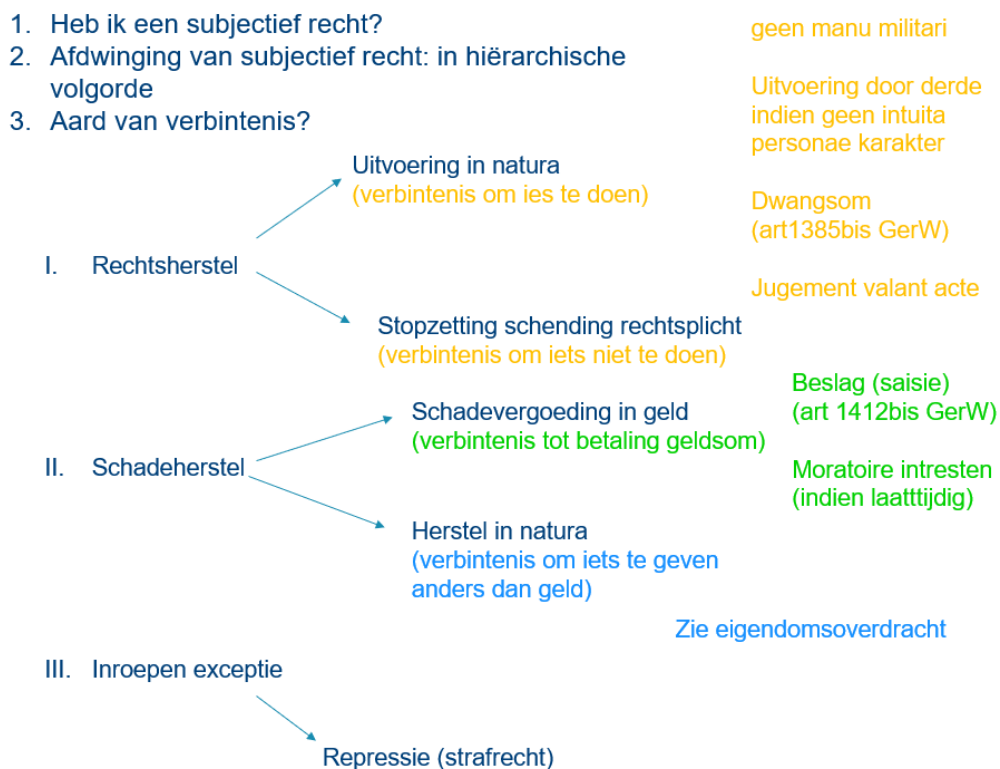
Specifieke zaken	Generieke zaken (kilo, liter, ...)	Onroerende goederen
Tussen partijen		
Solo consensu		Solo consensu
Tov derden (te goeder trouw)		
Solo consensu	Specificatio	Bij inschrijving kantoor Rechtszekerheid

Beslag op overheidsgoederen (art 1412bis BW)

In beginsel niet vatbaar voor beslag maar indien de lijst van goederen die wel vatbaar voor beslag zijn onvoldoende is of onbestaand mag gerechtsdeurwaarder goederen in beslag nemen die niet nuttig zijn voor de taak van de openbare dienst of niet nodig zijn voor de continuïteit te verzekeren

Dwangsom (art 1385bis Ger. W.) (astreinte)

Indien een verbintenis om iets (niet) te doen niet wordt voldaan kan de rechter een dwangsom opleggen als drukingsmiddel om hoofdverbintenis na te komen.

ENAC (exceptio non adimpleti contractus) (algemeen rechtsbeginsel)

Tijdelijk opschortingsrecht van eigen prestatie als tegenpartij verbintenis niet nakomt (uitzondering op verbod van eigenrichting)

- Wederkerige rechtsverhouding
- Zekere en opeisbare schuld
- Prestatie ten laste van excipiens
- Objectief te goeder trouw: evenredigheid/proportionaliteit (geen grotere schade toebrengen dan jezelf is aangedaan)
- Subjectief te goeder trouw: niet zelf aan de oorzaak liggen van niet nakomen verbintenis
- Schade niet onherroepelijk maken

Retentierecht (algemeen rechtsbeginsel)

Opschorting teruggave van andermans zaak tot prestatie die hieraan verbonden is geleverd is (uitzondering op verbod op eigenrichting)

Handelshuur (art 1 BW/HHW + art 3,13,14 en 16 BW/HHW)

Meestal gaat het om hernieuwing van handelshuur (bijzonder recht) vs huur (gemeen recht) met definitie van handel in art 1 BW/HHW

Consumentenkoop (art 1649bis BW)

Consumentenkoop (bijzonder recht) gaat om consumptiegoederen (roerende lichamelijke zaken) waarbij de verkoper aansprakelijk is voor verborgen gebreken (niet in overeenstemming met gegeven beschrijving) tot 2 jaar na levering -> recht op kosteloze herstel

⇔ gewone koop art 1641 BW: enkel gebrek als deze het goed ongeschikt maken voor bestemd gebruik

Onrechtmatig beding (art VI.83 en VI.84 WER)

Lijst met verboden clausules is (louter) dwingend recht want deze zijn op straffe van nietigheid -> relatieve nietigheid

Check definities consument, product en producent voor boek VI (art I.1 2°, 4° en art I.8 39° WER)

Aannemingscontract (art 1798 BW)

Clausule in strijd met dwingend recht -> relatieve nietigheid

Internationaal privaatrecht (art 61-62 IPR)

Welke rechter bevoegd? -> art 61 IPR

Welk recht toepasselijk? -> art 62 IPR

Uitz: IPR-openbare orde exceptie (art 21 IPR): als het aangewezen resultaat door de regels van het IPR niet verenigbaar is, wordt de toepassing van die onverenigbare regels buiten werking gesteld en wordt andere regel van buitenlands recht of eventueel Belgisch recht toegepast

Bevoegdheid (art 35 GW -> nog niet in werking)

Federale overheid: residuaire bevoegdheid

Gewesten: plaatsgebonden aangelegenheden (art 39 GW + art 6 BWHI)

Gemeenschappen: culture en persoonsgebonden aangelegenheden en onderwijs (art 127-130 GW + art 4 BWHI)

! voor gemeenschappen eerst kijken naar GW dan naar BWHI voor gewesten essentie in BWHI

Vlaams: Vlaamse gemeenschap oefent bevoegdheden van Vlaams gewest uit op voorwaarde van bijzondere meerderheid maar onderscheiden rechtspersonen blijven apart bestaan (art 137 GW + art 1 BWHI)

Frans: reeds overgedragen gemeenschapsbevoegdheden naar gewest (zie art 138 GW)

Procedure inspraak (art 74-78 GW)

- Zuiver bicamerale procedure (art 78 GW): Senaat en Kamer gelijk bevoegd
- Optioneel bicamerale procedure (art 77 GW): Kamer neemt eindbesluit
- Monocamerale procedure (art 74 GW): Geen inspraak van Senaat

! bijzondere meerderheidswet (Senaat: min 30 van 60 leden Kamer: min 75 van 150 leden) is zuiver bicamerale procedure (art 77 °3 GW)

Speciale wetten

Formele wetten

A. Op grond van vereiste meerderheid

- Gewone wet (art 53 GW)
- Bijzondere meerderheidswet

B. Op grond van aard en voorwerp

- Interpretatieve of uitleggingswet (art 84 GW + art 7 Ger. W.)
 - Er is rechtsonzekerheid
 - Bepaling strekt ertoe onzekerheid op te heffen door een interpretatie te geven die reeds in wet besloten lag
- Opdrachtwetten (art 105 en 108 GW)
 - Kaderwet
 - Bijzonder machtenwet => bijzonder machtenbesluit
- Besluitwetten
- Programmawetten/ -decreten

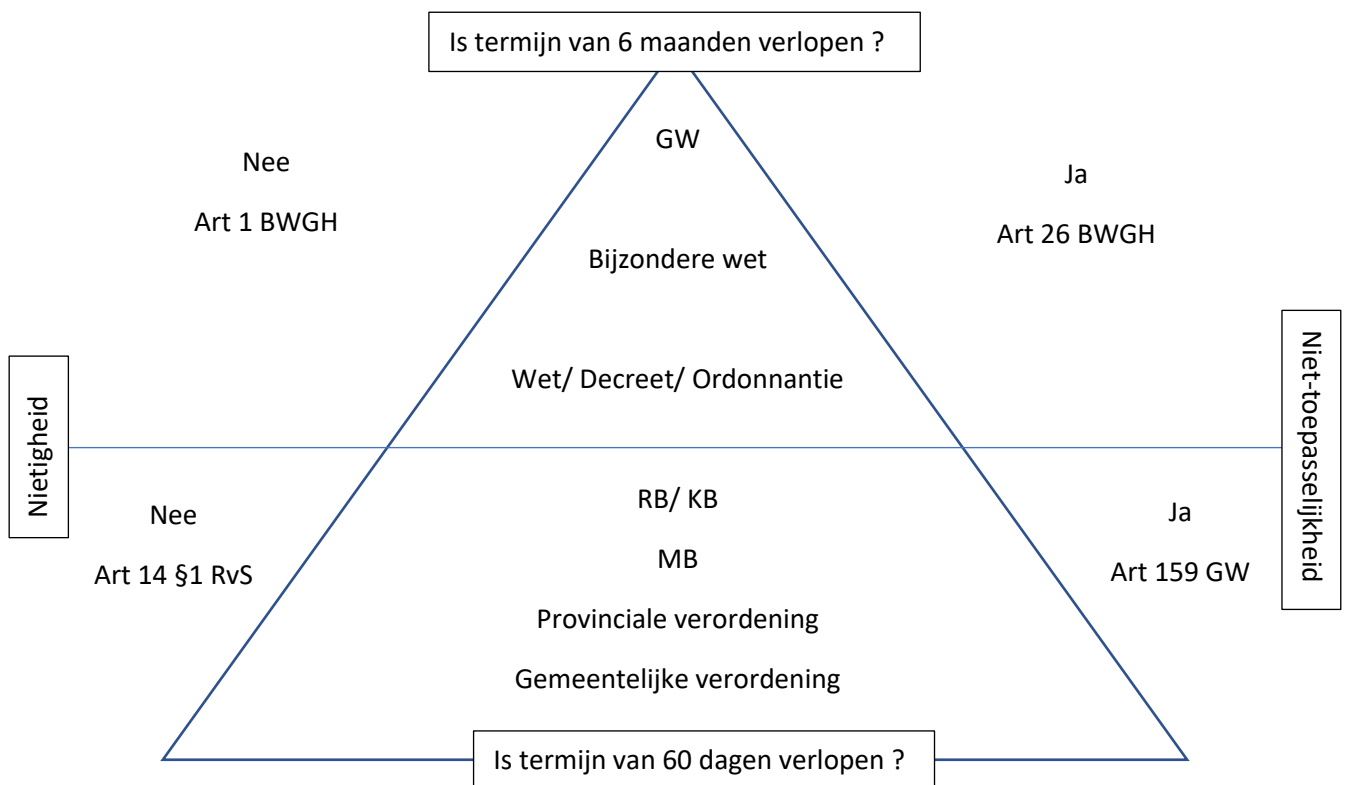
Niet-formele wetten

- Koninklijk besluit
- Ministerieel besluit

Hiërarchie der normen

Stappenplan:

1. Welke norm gaan we toetsen?
2. Aan welke norm gaan we toetsen?
3. Wie mag er toetsen?
4. Welke termijn?
5. Welke sanctie?

Annulatieberoep GwH

Wetten, decreten en ordonnances

Aan artikels opgesomd in art 1 BWGH

Door Grondwettelijk Hof

Termijn van 6 maanden

Uitz: instemmingswetten (= ratificeren een verdrag) slechts 60 dagen

➔ Als schending is vastgesteld door prejudiciële vraag dan begint nieuwe termijn voor annulatieberoep bij GwH

Nietigheid *ex tunc erga omnes*

Art 1 BWGH

1. Bevoegdheidsverdelende regels tussen gemeenschappen, gewesten en de staat (art 127 - 130 + 162 GW + art 4- 6 BWHI)
2. Titel II 'De Belgen en hun rechten' (art 1-32 GW) + Art 170, 172 en 191 GW

Art 10, 11 GW: gelijkheidsbeginsel

➔ Vergelijkbaarheidstoets: Zijn de categorieën waartussen onderscheid gemaakt wordt voldoende vergelijkbaar ?

➔ Doelmatigheidstoets: Is het onderscheid in behandeling gerechtvaardigd?

- Geoorloofd doel
- Objectief verantwoord en adequaat
- Evenredigheidstoets: redelijke verhouding tussen doel van maatregel en onderscheid van behandeling

Art 24 GW: vrijheid van onderwijs

- Schoolpact: gelijke behandeling v/d verschillende onderwijsnetten
- Actieve onderwijsvrijheid: recht om zonder voorafgaande kennis naar eigen inzicht onderwijs in te richten en te laten verstrekken , zowel naar vorm als naar inhoud
- passieve onderwijsvrijheid: het recht onderwijs naar keuze te ontvangen/het recht op vrije schoolkeuze

Art 170, 172 GW: legaliteitsbeginsel

- Formeel: de bepaling van de gevallen van vervolging en v/d straffen moeten op een wetgevende norm berusten bv: 'veiligheid van staat aantasten' is te vaag
- Materieel (kwalitatieve controle): wet moet op nauwkeurige, voorspelbare wijze aangeven welke gedragingen aanleiding geven tot vervolging en welke straffen kunnen worden opgelegd

Art 191 GW: Bescherming vreemdeling op BE-grondgebied

3. Art 10,11 en 24 GW in combinatie met andere bepalingen uit GW of internationaal recht

Annulatieberoep Rvs

Verordeningen en besluiten

Aan iedere hiërarchische hogere norm

3 annulatiegronden:

- Machtsafwending: Er hebben motieven doorgewogen die wettelijk niet aanvaardbaar zijn
- Bevoegdheidsoverschrijding
- Schending substantiële (vormen die openbare orde aanhangen) of op straffe van nietigheid voorgeschreven vormvereisten

Uitz: bijzondere machtenbesluit kan enkel aan opdrachtwet zelf worden getoetst

Door Raad van State

Termijn van 60 dagen na bekendmaking (of bij gebreke daarvan vanaf kennisname)

Nietigheid *erga omnes ex tunc*

Art 14 §1 RvS

Bevoegdheden van RvS:

- Injunctierecht (art 35/1 RvS): kan in vernietigingsarrest beslissen welke maatregelen bestuur moet nemen als gevolg van vernietiging van de bestuursbeslissing
- Beperken gevolgen nietigheid (art 14ter RvS)
- Schadevergoeding tot herstel toekennen aan benadeelde na vernietiging wegens onwettigheid (art 11bis RvS) ⇔ *electa una via non datur recursus ad alteram*: benadeelde moet kiezen

Gewone rechter (art 1382 BW)	Raad Van State (art 11bis RvS)
Schending resultaatsverbintenis of zorgvuldigheidsplicht	Onwettigheid volstaat
Integrale schadevergoeding	Schadeloosstelling
Verjaring (art 2262bis BW)	60 dagen termijn na kennisgeving arrest onwettigheid
Hoger beroep en verzet	Geen rechtsmiddelen

Exceptie van onwettigheid

Verordeningen en besluiten

Aan iedere hiërarchische hogere norm

Uitz: bijzondere machtenbesluit kan enkel aan opdrachtwet zelf worden getoetst

Door gewone rechter (in concreet geschil)

Geen termijn

Niet-toepasselijkheid *inter partes*

Art 159 GW (dwingend recht van openbare orde)

➔ Stand-still principe = voordelen van vorige regeling moeten behouden blijven

Exceptie internationale onrechtmatigheid

Wetten, decreten en ordonnances

Aan internationale norm met rechtstreekse werking

- Objectief criterium RW
Voldoende duidelijkheid, volledigheid en onvoorwaardelijke formulering zodat nationale rechter toepassing kan garanderen zonder bijkomende uitvoeringsmaatregelen
- Subjectief criterium RW
Wil van verdrag is om subjectieve rechten aan particulieren toe te kennen

Door gewone rechter

Geen termijn

Niet-toepasselijkheid *inter partes*

Smeerkaas- en Simmenthalarrest

- Smeerkaas Arrest of Arrest Franco-Suisse Le Ski (algemeen rechtsbeginsel)
Elke rechter moet toepassing weigeren van een wet die strijdig is met een internationaal verdrag met rechtstreekse werking
- Simmenthal Arrest: zelfs een grondwettelijke bepaling mag efficiënte toepassing van Europees gemeenschapsrecht niet verhinderen

Prejudiciële vraag aan GvH

Wetten, decreten en ordonnances

Uitz: Geen prejudiciële vragen over constituerende EU-verdragen (zoals VEU en VWEU)

Aan artikels opgesomd in art 26 BWGH

Door gewone rechter

Geen termijn

Niet-toepasselijkheid *inter partes* **ex nunc**

Art 26 BWGH (zie uitleg bij art 1 BWGH)

- ➔ Als schending is vastgesteld door prejudiciële vraag dan begint nieuwe termijn voor annulatieberoep bij GvH

Niet (behoorlijke/tijdige) omzetting EU-richtlijn

Tijdige omzetting EU-richtlijn is een resultaatsverbintenis voor overheid

Indien richtlijn niet-tijdig of behoorlijk is omgezet:

- geen horizontale werking tussen particulieren (rechtszekerheidsbeginsel)
- wel rechtstreekse verticale werking voor particulier tov overheid
- richtlijnconforme interpretatie
- schadevergoedingsplicht door overheid indien:
 1. richtlijn subjectieve rechten aan particulier toekent
 2. inhoud van dat recht is vaststelbaar op grond van de richtlijn
 3. causaal verband tussen schending resultaatsverbintenis en schade

Werking in de tijd

! altijd eerst kijken naar overgangsbepaling

4 beginselen

1. Niet retroactiviteit (art 1 BW)

Uitzonderingen:

- I. Mildere strafwet (art 1 SW)
Enkel voor lopende zaken, reeds definitief uitgesproken straffen zijn definitief
Verbod op retroactieve werking van zwaardere straf
(art 2 SW, art 7 EVRM en art 15 BUPO)
- II. Interpretatieve wetten (art 7 Ger. W.)
Voorwaarden interpretatief karakter:
 - Er is rechtsonzekerheid
 - Bepaling strekt ertoe onzekerheid op te heffen door een interpretatie te geven die reeds in wet besloten lagGeen aantasting van definitief beoordeelde zaken
- III. Algemeen belang
Belangrijk voor goede werking of continuïteit openbare dienst

2. Onmiddellijke werking als principe

Soms ongrondwettig wegens schending gelijkheidsbeginsel (art 10 GW) en vertrouwensbeginsel

- ➔ Vergelijkbaarheidstoets: Zijn de categorieën waartussen onderscheid gemaakt wordt voldoende vergelijkbaar ?
- ➔ Doelmatigheidstoets: Is het onderscheid in behandeling gerechtvaardigd?
 - Geoorloofd doel
 - Objectief verantwoord en adequaat
 - Evenredigheidstoets: redelijke verhouding tussen doel van maatregel en onderscheid van behandeling

3. Eerbiedige werking in (suppletief) contractrecht (geen afbreuk aan reeds lopende contracten)

4. Maar toch onmiddellijke werking in contractrecht als nieuwe wet dwingend of van openbare orde is (geldt alleen voor gevolgen van contract niet voor totstandkoming zoals bv: vormvereisten)

Retroactiviteit = een nieuw uitgevaardigde wet heeft toepassing in heden, verleden en toekomst

Onmiddellijke werking = ook toepassing in lopende zaken

Eerbiedigende werking = alleen toepassing op toekomstige feiten

Materieel EU-recht

Vrij verkeer van goederen en diensten (=economische activiteit tegen vergoeding)

Goederen met oorsprong in unie of reeds in omloop in unie

- Verbod op invoer- en uitvoerrechten (art 28 VWEU) of gelijkend op douanerecht (art 30 VWEU)
- Gemeenschappelijk douanetarief tov van derde landen (art 30 VWEU)
- Verbod op kwantitatieve beperkingen (art 34-35 VWEU) -> Dassonville formule

Vrij verkeer van personen (art 20 + 45 VWEU)

Vrij verkeer van vestiging (art 49-53 VWEU)

Mededingingsrecht

- Verbod op marktafspraken (art 101 VWEU)
- Fusies aanmelden (art 102 VWEU)
- Staatsteun aanmelden (art 107 VWEU)